

Slikar Zlatko Prica

Zlatko Prica rođen je 26. 6. 1916. u Pečuhu, gdje mu je otac boravio kao trgovac. Godine 1922. obitelj ličkoga »grenclera« napušta zbog terora hortijevaca Mađarsku, nastanjuje se u Zagrebu, na trešnjevačkom Pongračevu, za tramvajskom remizom. Zanimanje za slikarstvo datira u Price još iz prvih gimnazijskih godina.

Proučava krajolik i koru stabala, neobične oblike valuća, svilene brkove što niču pod zelenom komušinom klipa. Pasionirano se zanima za komparativnu anatomiju, izvrsno poznaje latinsko nazivlje, posjećuje izložbe i muzeje; Delacroix i Gericault njegove su prve likovne simpatije, od naših voli Račića i Kraljevića, sviđa mu se Petar Dobrović, oduševljavaju ga »Zemljaši« na čijim je izložbama, prema vlastitim riječima, počeo »politički rezonirati«.

Godine 1937. upisuje se na zagrebačku Akademiju likovnih umjetnosti; profesori su mu Mujadžić, Babić i Hegedušić (kojega poznaje još iz gimnazijskih dana), a specijalku ima u Ljube Babića. Diplomira 1940, u Strossmayerovoj galeriji kopira »Portret Mme Récamier«. Slika zastor za samoborski dom. Uoči samog rata (1941) u ožujku u Umjetničkom paviljonu priređuje prvu samostalnu izložbu.

Bio je zatvorenik u zloglasnoj koprivničkoj »Danici« (šest mjeseci teškog tamnovanja i krišom crtanih crteža), a nakon puštanja na »slobodu« kratko boravi u Mirnovcu kraj Samobora, potom odlazi žumberačkim partizanima (1943) i nosi sa sobom najnužniji slikarski pribor, no tek u Topuskom, kad je slijedeće godine dodijeljen Kulturno-umjetničkom odsjeku ZAVNOH-a, dobiva priliku da ga upotrijebi. Nastaje niz crteža s prizorima iz borbe, radi na konstruiranju litografske preše i poslovima oko tek ustrojene tiskare. U dvorani u kojoj će se održati treće zasjedanje ZAVNOH-a slika veliku zidnu kompoziciju. Zajedno s kolegom i suborcem Edom Murtićem na običnom, za litografski tisak nepogodnom papiru otiskuje crteže i tekst Goranove »Jame«; krajem studenoga 1944. na oslobođenom teritoriju (Topusko)

završeno je dotiskivanje 250 kompleta mape, a zaštitni omot za 26 primjeka izrađen je od padobranskog platna.

Od one prve samostalne izložbe što se održala u ožujku prve ratne godine (kolorizam zagrebačke škole, postimpresionističko sagledavanje i veliki »Ležeći akt«, u kojem slikar pojednostavljuje formu i teži za čistom bojom) pa do posljednje (održane prošle godine u venecijanskoj galeriji »Il Canale«) za Pricom je pedeset samostalnih izložaba (od toga dvadesetak u inozemstvu) i preko tri stotine kolektivnih nastupa. Tu je i dvanaest nagrada za slikarstvo i grafiku (posljednja od njih je i najznačajnija, dodijeljena je 1980. za životno djelo), zatim dvije monografije, druga omašna i luksuzno opremljena; tiskana je u glasovitog rimskog nakladnika i tiskara Luigija de Tulija. Milanska revija »Prospettive d'arte« (u broju od veljače 1981) posvećena je Pricinu djelu; autori tekstova najznačajniji su talijanski kritičari i povjesničari umjetnosti.

Povijest naše suvremene umjetnosti zabilježit će godinu 1953. kao prijelomnu i međašnu u stvaralaštvu Zlatka Price. Citirajući Cézannea da je upravo te godine slikom »Dvije pastirice« njegova prva ovca prešla preko mosta, počeo je slikarev danas već antologijski »Samoborski ciklus«. Planula su platna čistim, zvonkim i jedrim bojama, uz nastojanje na »geometriji«: trokutima i krugovima što i-zazivaju pomisao na zvonolike suknje samoborskih »kumica«, punoću lica i jedrinu grudi, koje tek mnogo kasnije »uznemiruju« treperavi snopovi linija.

Nagonom rođenog kolorista viđene i iznađene boje u arkadijskoj, bukoličnoj ljepoti osunčanih samoborskih prisoja, na uškrobljenoj vezenoj rubenini puka bile su prosute u vinjagama po hrastovoj dasci škrinje rušnice. Umbru, oker, prženu zemlju, biserna sivila i boje ugašenog odležanog vapna našao je slikar u masnoj brazdi što ostaje za ralom, u boji zemlje hljebnice maglušina što zapinju o trn gloja i crveni šipak pasjih ruža.

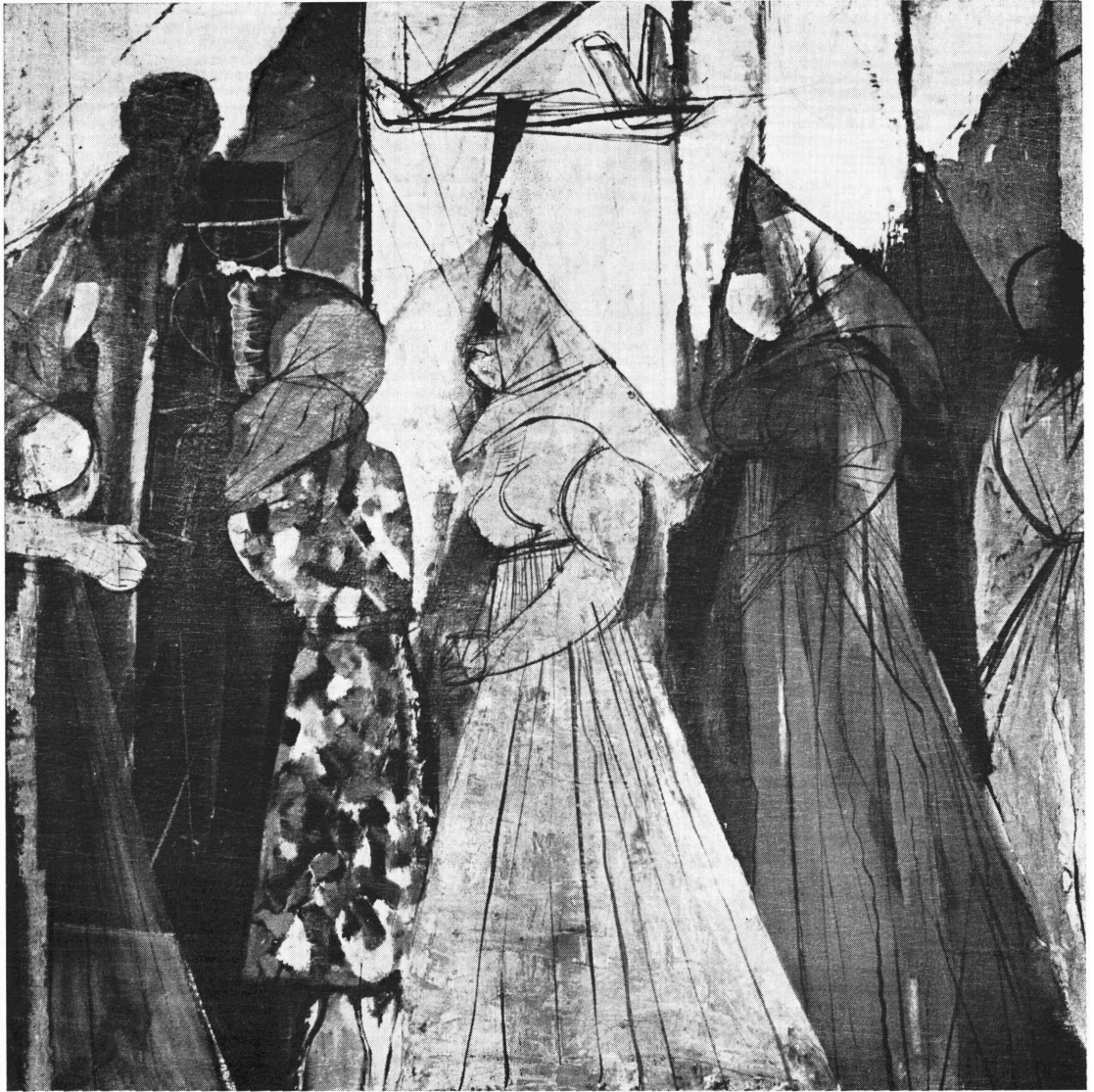
Duboki nagon i strast za govorom boje, za blistavim gvalama boje na paleti, za jedrinom paste i lakoćom lazure odmjeren je crtama čistih, sirovih boja i vrtloženjem kista, ritmovima grozničavih linija. Oblici su nabrekli ili jednostavno prepukli, ponekad razvučeni u golema jednolična kromatska polja, ekspresija rukopisa teško se i s naporom slijedi.

U Pricinim bilješkama, pisanim na žalost tek s vremena na vrijeme, kratkim sažetim rečenicama stoji zapisano: »Od množine oblika jedan je bitan, i to je potpuno sigurno, a to je ritam. Otupjelost za ritam rađa degeneraciju opservacija i reprodukcije. Manirizam je jedna vrsta takve degeneracije« (veljača 1960); ili: »Vlastitu iznađenu formulu valja uvijek ponovo preispitivati« (ožujak 1960).

Ako je godine 1953. Pricina prva »ovca« prešla most, »stado« se prebacilo brvnom prije kojih deset godina. Točnije 1972. slikom »Okrutno more«, kojom i počinje slikareva još uvijek nedovršena »Tarska faza«. Tar, mjestance između Novigrada i Poreča, naselje ribara, školjkara i berača maslina, na samom utoku Mirne, gdje Prica ljetuje i povremeno boravi, nije samo

Portret Boleč, ulje-platno, 1945.

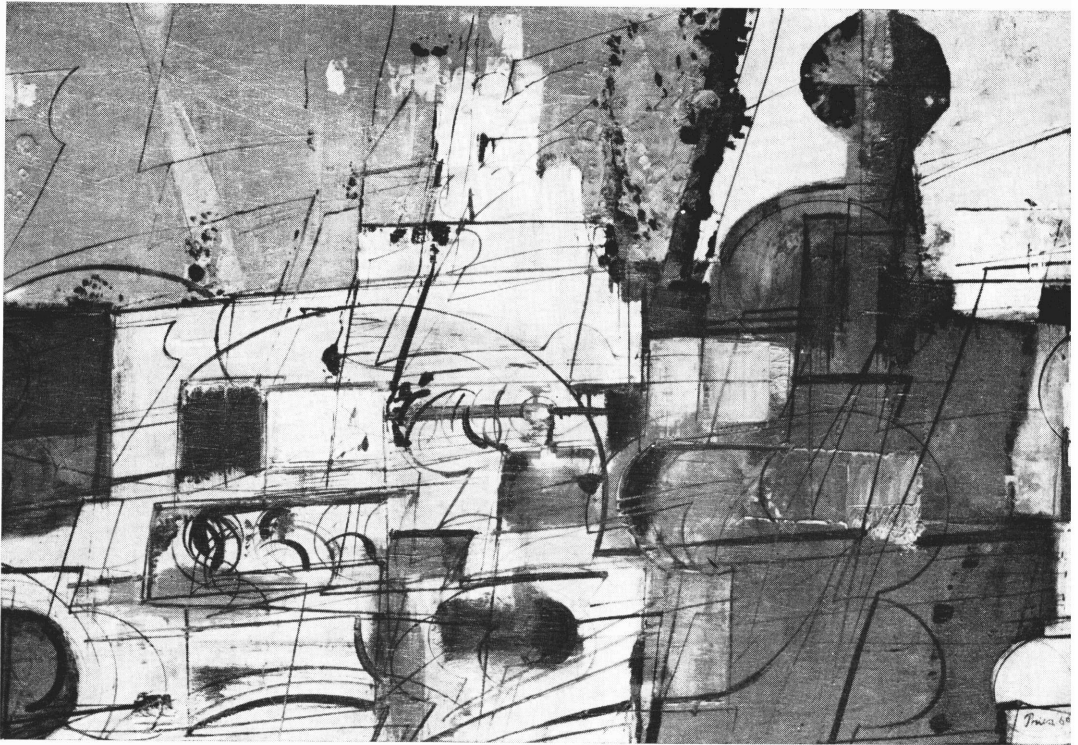

Aeromiting u Kladju, ulje na platnu, 1954.

Žena s jabukama, ulje na platnu, 1956.

→

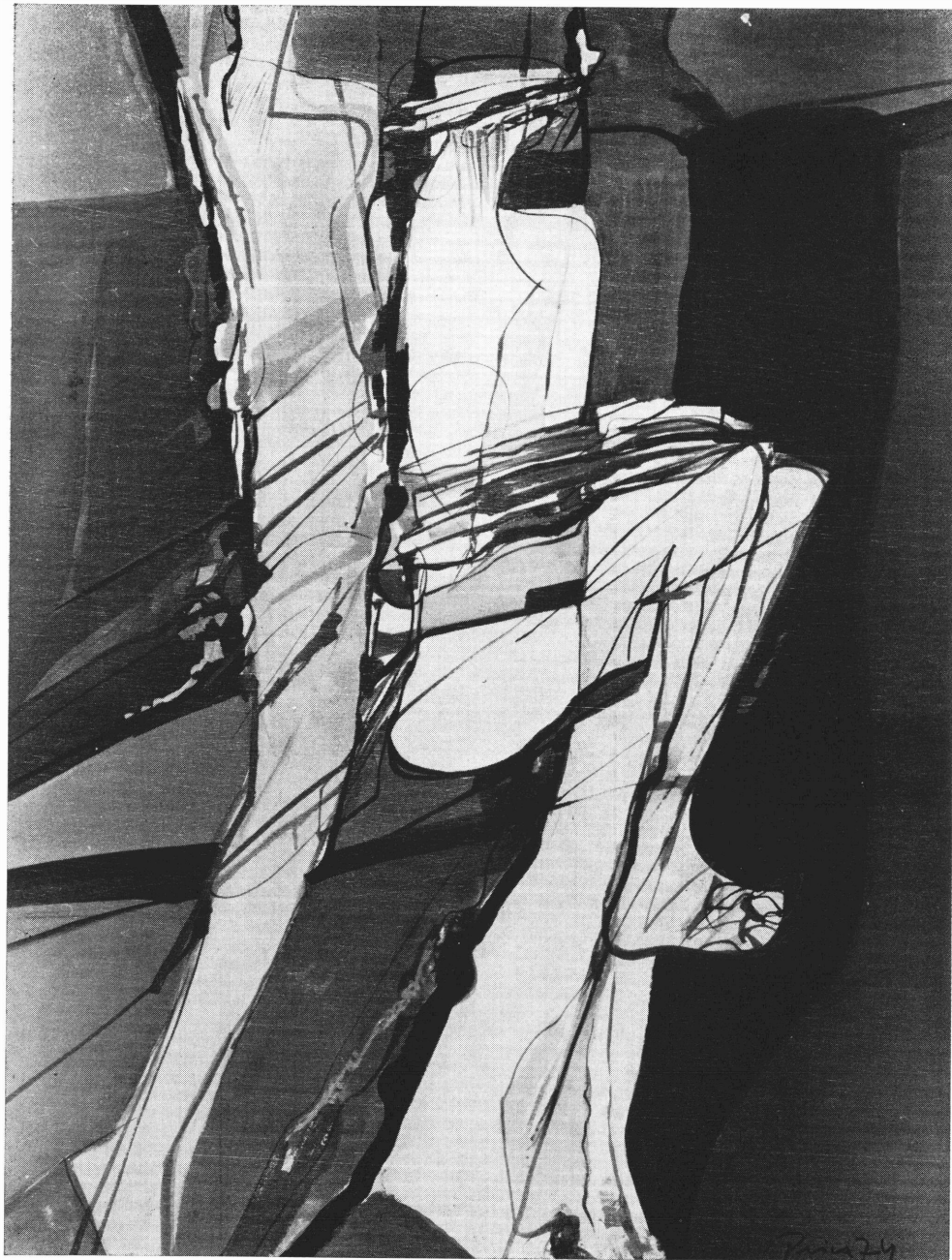

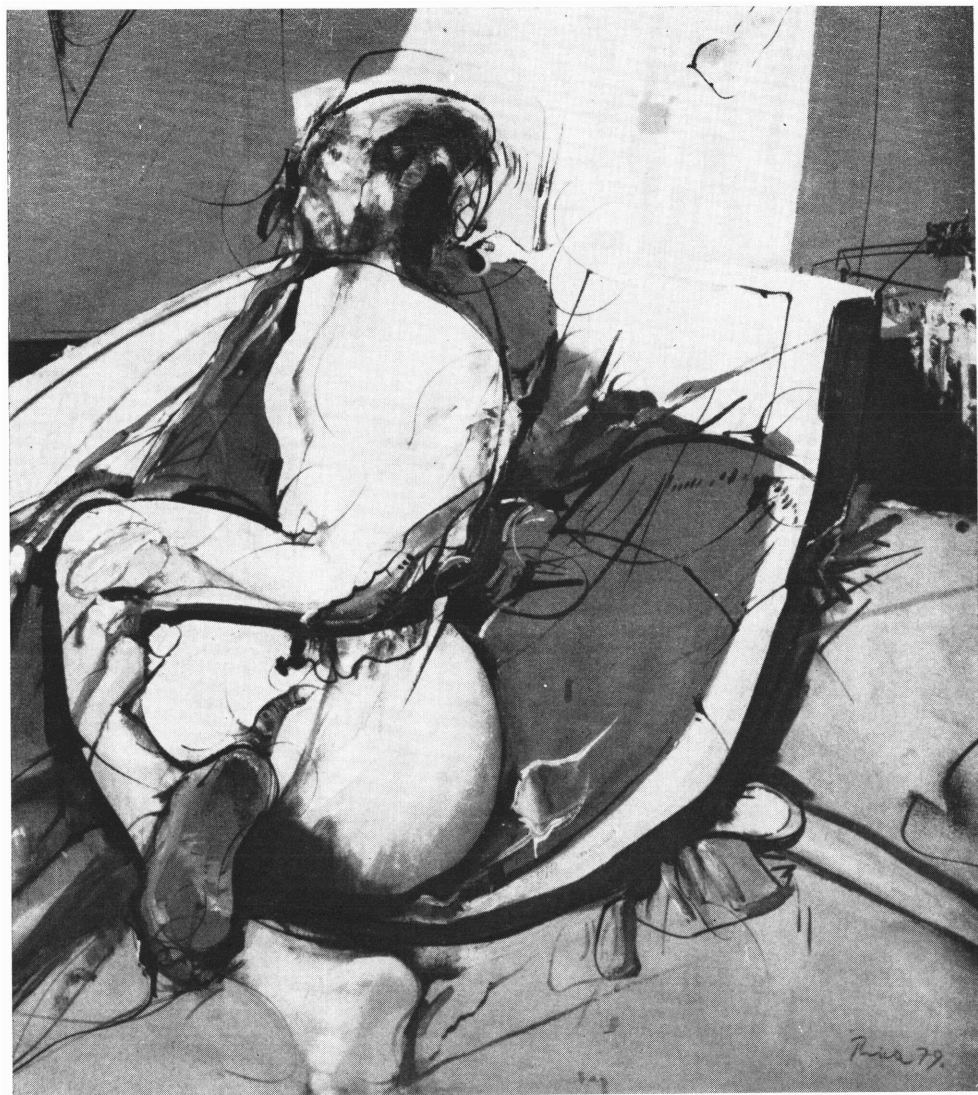

Prodavačica voća, ulje na platnu, 1957.

Kupači, gvaš, 1974.

Kupači iz Brigterona, diptih, 1979.

prekrasan kad na mediteranskom nebu cvatu otvori plavetnila. On je slikaru potreban, jer vizualne senzacije tih nezemaljskih krajolika izazivaju poriv za crtežom.

Pošavši nepredvidivim stazama slikarstva, započevši »Samoborskim ciklusom« i »Plodovima zemlje«, zašavši u zrelost svoje »Analitičke faze«, rađeći uporno i rezonirajući inteligentno, u slikama najnovijeg »Tarskog ciklusa« slikar je otkrio nove prostore i nove mogućnosti figuralnog izraza, ostavši dosljedan i uvijek prepoznatljiv u svojoj viziji svijeta.

SUMMARY

Zlatko Prica, artist

The history of modern Yugoslav art will note 1953 as a turning point and boundary line in the art of Zlatko Prica. Quoting Cézanne, whose first sheep crossed the bridge in the painting »Two Shepherdeses«, in that year he started his already anthological »Samobor Cycle«. His canvases flamed with pure, ringing and ripe colours, with efforts at »geometry«: triangles and circles that call to mind the bell-like skirts of Samobor peasant women, their round faces and full breasts, only much later to be »disturbed« by sheaves of lines. With the instinct of a born colourist he saw and found his colours in the Arcadian bucolic beauty of the sundrenched Samobor landscape, on the starched and embroidered linen of the peasant, on the vine, on the massive oak panels of a chest. He found umber, ocher, burnt sienna, pearl gray and the colour of old burnt lime in the greasy furrow that follows the plough, in the colour of the bread-giving earth, of the mist entangled in a hawthorn bush, of the red fruit of the dog rose.

A deep instinct and passion for the language of colour, for glittering knobs of paint on the palette, for the ripeness of paste and the lightness of azure was replaced by lines of raw pure paint and the twirling of the brush, the rhythm of feverish lines. Forms swelled or simply burst, sometimes spreading out into great uniform chromatic fields. The expression of the handwriting is difficult and strenuous to follow.

Starting down the unforseeable roads of art, beginning with his »Samobor Cycle« and the »Fruits of the Earth«, entering the maturity of the »Analytical Phase«, working hard and reasoning intelligently in paintings of his newest Tar Cycle, the painter discovered new spaces and new possibilities of figural expression, his vision of the world remaining consistent and always recognizable.

